

FONAMENTS DEL COMUNISME

Friedrich Engels

---

1. Qüestió: Què és el comunisme?

Resposta: El comunisme és la doctrina de les condicions d'alliberament del proletariat.

2. Qüestió: Què és el proletariat?

Resposta: El proletariat és la classe de la societat que viu completament de la venda del seu treball i que no treu profit de cap mena del capital; del qual la prosperitat i la misèria, la vida i la mort, la simple existència depenen de la demanda de treball, i per tant de la mutable situació econòmica, de les incerteses de la competència sense fre. El proletariat o la classe dels proletaris és, en una paraula, la classe treballadora del segle XIX.

3. Qüestió: Aleshores no sempre hi ha hagut proletaris?

Resposta: No. Sempre hi hagut classes pobres i treballadores; i la classe obrera ha sigut majoritàriament pobre. Però no sempre hi ha hagut pobres i treballadors en condicions com les actuals, en altres paraules, no sempre hi ha hagut proletaris, com no hi ha hagut sempre una lliure competència sense fre.

4. Qüestió: Com s'originà el proletariat?

Resposta: El proletariat s'originà durant la revolució industrial, que tingué lloc a la darrera meitat del segle passat a Anglaterra, i que des d'aleshores s'ha repetit en tots els països civilitzats del món. Aquesta revolució industrial fou precipitada per la descoberta de la màquina de vapor, de diverses filadores mecàniques, del teler mecànic i de tota una sèrie d'altres dispositius mecànics. Aquestes màquines, que eren molt cares i per tant sols les podien comprar els grans capitalistes, alteraren tot el sistema de producció i desplaçaren els antics treballadors, perquè les màquines produïen mercaderies més barates i millors que les que podien produir els obrers amb les ineficients filadores i telers manuals.

Aquestes màquines lliuraren la indústria directament a mans dels grans capitalistes i feren completament inútil la migrada propietat dels treballadors (eines, telers, etc.) de forma que aviat els capitalistes ho tenien tot a les mans i no res els hi quedava als treballadors. Això provocà la introducció del sistema fabril en la indústria tèxtil. - Un cop s'havia donat l'impuls a la introducció de la maquinària i del sistema fabril, aquest sistema es difongué ràpidament a tots els sectors industrials, especialment el tèxtil, i la impremta, la ceràmica i les indústries del metall. El treball com més anava més es dividia entre els treballadors individuals, de forma que el treballador que abans feia tota una feina, ara sols feia una part d'aquella feina.

Aquesta divisió del treball féu possible la producció més ràpida i barata d'objecte. Reduí l'activitat de cada treballador a moviments simples, mecànics i inacabablement repetitius que es podien realitzar, no també, sinó millor, per una màquina. D'aquesta forma totes aquestes indústries caigueren, una darrera l'altra, sota el domini de la màquina de vapor, de la maquinària i del sistema fabril, com les filadores i els telers ja ho havien fet. Però alhora també queien a mans dels grans capitalistes i els treballadors perdien qualsevol independència que els hi restàs. Gradualment no sols la manufactura genuïna sinó també els oficis manuals anaven i anaven cap al domini del sistema fabril, mentre els grans capitalistes mitjançant l'establiment grans tallers desplaçaven els petits mestres, i s'estalviaven despeses i afavorien una divisió elaborada del treball.

És així com s'ha esdevingut, i en els països civilitzats gairebé totes les formes de treball es realitzen en fàbriques, i gairebé tots els oficis, professions i manufactures han sigut superats per la gran indústria. Això, en un grau encara més gran, ha enfonsat les capes mitjanes, especialment els petits artesans, i els ha reduït completament a la condició de treballadora, de forma que s'han creat dues noves classes, que gradualment absorbeixen totes les altres, és a dir:

1. La classe dels grans capitalistes, que en tots els països civilitzats ja posseeixen de forma gairebé exclusiva tots els mitjans de subsistència i els materials i instruments (màquines, fàbriques) necessaris per a la producció dels mitjans de subsistència. Aquesta és la classe dels burgesos o burgesia.

2. La classe dels completament desposseïts, que són obligats a vendre als burgesos el llur treball, per obtenir a canvi els mitjans per la llur subsistència. Aquesta classe rep el nom de classe dels proletaris o proletariat.

5. Qüestió: Sota quines condicions té lloc aquesta venda del treball dels proletaris als burgesos?

Resposta: El treball és una mercaderia com les altres, i el seu preu és per tant determinat exactament per les mateixes lleis que determinen el de les altres mercaderies. El preu d'una mercaderia sota el domini de la gran indústria o de la lliure competència, que, com veurem després, són una mateixa cosa, és en promig sempre igual al cost de la producció d'aquesta mercaderia. El preu del treball és per tant igual al cost de producció del treball.

El cost de producció del treball consisteix precisament en la quantitat de mitjans de subsistència necessaris per permetre que el treballador continue al seu lloc, i per evitar que la classe obrera desaparega. L'obrer no rebrà per tant pel seu treball res més que ço que cal per aquest objectiu; el preu del treball o el salari serà, en altres paraules, el mínim requerit per mantindre la vida. Però com els negocis de vegades van millor, de vegades pitjor, de vegades l'obrer obté més o obté menys per la seua mercaderia. Però de nou així com el fabricant en la mitjana de les èpoques bones i dolentes no rep per les mercaderies ni més ni menys que ço que costen l'obrer tampoc no rep ni més ni menys que el mínim. Aquesta llei econòmica del salari operarà de forma més forta en la mesura que la gran indústria controle tots els sectors productius.

6. Qüestió: Quines classes treballadores hi havia abans de la revolució industrial?

Resposta: Les classe treballadores han viscut sempre segons els diferents estadis del desenvolupament de la societat en diferents circumstàncies i amb diferents relacions amb les classes propietàries i dirigents. A l'Antiguitat els treballadors eren esclaus dels propietaris, com és el cas encara de molts països endarrerits i del propi sud dels Estats Units. A l'Edat Mitjana eren els serfs dels nobles terratinents, com és el cas encara a Hongria, Polònia i Rússia. A l'Edat Mitjana i de fet fins la revolució industrial hi havia jornalers a les ciutats que treballaven al servei de mestres petits-burgesos, oi gradualment esdevingueren en desenvolupar-se la manufactura en treballadors manufacturats que àdhuc eren contractats pels grans capitalistes.

7. Qüestió: En què es diferencia el proletari de l'esclau?

Resposta: L'esclau es venut d'una vegada per sempre; el proletari s'ha de vendre diàriament i horàriament. L'esclau individual, propietat d'un amo, té assegurada per l'interès d'aquest amo una existència per miserable que siga; el proletari individual, propietat de fet de tota la classe burgesa, que compra el seu treball sols quan hom el necessita, no té l'existència assegurada. Aquesta existència sols és assegurada a la classe proletària en general. L'esclau resta fora de la competència, el proletari hi és i n'experimenta les incerteses. L'esclau és comptat com una cosa, no com un membre de la societat civil; el proletari és membre de la societat civil.

Així l'esclau pot tindre una existència millor que la del proletari, si bé el proletari pertany a un estadi superior del desenvolupament de la societat i pròpiament es troba a un nivell social superior que l'esclau. L'esclau s'allibera si, d'entre totes les relacions de propietat privada aboleix la relació d'esclavitud i esdevé així proletari; el proletari sols pot alliberar-se, per l'abolició de la propietat privada en general.

8. Qüestió: En què es diferencia el proletari del serf?

Resposta: El serf té en propietat i en ús un instrument de producció, un tros de terra, a canvi del qual dona una part del producte o de feina. El proletari treballa amb l'instrument de

producció d'un altre i per comptes d'un altre, a canvi d'una part del producte. El serf dóna, el proletari rep. El serf té una existència assegurada, el proletari no la té. El serf és fora de la competència, el proletari hi és a dins. El serf s'allibera si, fuig a la ciutat i allà es converteix en artesà, o si per comptes de treball o de producte dóna diners al senyor i esdevé un arrendatari lliure, o si enderroca el seu senyor feudal i esdevé propietari, en resum per una ruta o per l'altra, entra en la classe propietària i en la competència. El proletari s'allibera en abolir la competència, la propietat privada i totes les diferències de classe.

9. Qüestió: En què es diferencia el proletari de l'artesà?

Resposta: A diferència del proletari, l'anomenat artesà, tal i com existia gairebé a tot arreu el segle passat i encara existeix ací i allà en el present, és un proletari si més no a temps parcial. El seu objectiu és adquirir capital amb el qual explotar altres treballadors. Sovint pot aconseguir aquest objectiu on encara existeixen els gremis o on la llibertat de les restriccions gremials encara no ha introduït els mètodes fabrils en els oficis ni tampoc la competència. Però tan bon punt s'ha introduït el sistema fabril en els oficis i floreix completament la competència, aquesta perspectiva s'allunya i l'artesa esdevé més i més un proletari. L'artesà per tant s'allibera en esdevindre o bé burgès o en entrar en la classe mitjana en general, o en esdevindre un proletari degut a la competència (com és en l'actualitat el cas més habitual). En aquesta darrer cas pot alliberar-se si s'uneix al moviment proletari, és a dir, al moviment més o menys comunista.

10. Qüestió: En què es diferencia el proletari del treballador manufacturer?

Resposta: El treballador manufacturer dels segles XVI a XVIII encara tenia en general un instrument de producció en propietat, el seu teler, la filadora de la família, un petit tros, on hi cultivava en el temps lliure. El proletari no té res d'això. El treballador manufacturer vivia gairebé sempre al camp i en una relació més o menys patriarcal amb el seu terratinent o patró; el proletari viu en general en grans ciutats i la seua relació amb el seu patró és merament monetària. El treballador manufacturer veu alterada la seua relació patriarcal per la gran indústria, perd tota propietat que encara tenia, i així esdevé proletari.

11. Qüestió: Quines foren les conseqüències immediates de la revolució industrial i de la separació de la societat en burgesos i proletaris?

Resposta: En primer lloc la davallada de preus de productes industrials provocada pel treball mecànic destruï completament en tots els països del món l'antic sistema de manufactura o de indústria basada en el treball manual. En els països semibàrbars, que fins aleshores havien romàs més o menys estranys al desenvolupament històric, i que tenien una indústria basada en la manufactura, es veieren forçats violentament a eixir del seu isolament. Compraven les mercaderies més barates d'Anglaterra i permeteren l'enfonsament dels llurs propis treballadors manufacturers. Així països que no havien conegut durant milers d'anys el més petit progrés, com ara Índia, foren completament revolucionats, i àdhuc la pròpia Xina entra en una revolució. S'ha arribat a un moment en el que una nova màquina que s'inventa a Anglaterra priva de mitjans de vida per tot un any a milions de treballadors de Xina. D'aquesta forma la gran indústria ha posat en contacte tots els pobles amb els altres, ha fusionat tots els petits mercats locals en un mercat mundial, ha difós la civilització i el progrés per tot arreu, i així, ha assegurat que ço que passa en els països civilitzats, tinga efectes en tots els altres països. Així, si a Anglaterra o a França els treballadors s'alliberessen, en tots els altres països tard o d'hora s'haurien de donar revolucions, que aconseguirien l'alliberament dels respectius treballadors.

En segon lloc, allà on la gran indústria ha desplaçat la manufactura, la burgesia, desenvolupada en riquesa i en poder en un grau superior ha esdevingut la primera classe del país. El resultat d'això, sempre que ha passat, és que la burgesia ha pres el poder polític en les seues mans i ha desplaçant les antigues classes dirigents, l'aristocràcia, els mestres gremials i els llurs representants, la monarquia absoluta.

La burgesia eliminà el poder de l'aristocràcia, la noblesa, mitjançant l'abolició dels feus o en altres paraules en fer la propietat de la terra subjecte de compra i venda. Destruï el poder dels

mestres gremials, en abolir els gremis i els privilegis professionals. En el seu lloc hi col·locà la lliure competència, és a dir l'estat de la societat, en el qual tothom té dret d'entrar en qualsevol branca de la indústria, amb l'únic obstacle de la manca del capital necessari.

La introducció de la lliure competència és per tant la declaració oberta que, a partir d'aleshores els membres de la societat sols seran diferents en la mesura que els llurs capitals són diferents, que el capital és el poder decisiu i que per tant els capitalistes, els burgesos, han esdevingut la primera classe de la societat. La lliure competència és necessària per l'establiment de la gran indústria, perquè és la única condició social en la qual la gran indústria pot funcionar. La burgesia, en haver destruït així el poder social dels nobles i dels mestres gremials, ha destruït també el llur poder polític. En haver-se elevat a la posició de primera classe de la societat, es proclama també com la primera classe de l'estructura política. Això ho fa mitjançant la introducció del sistema representatiu, que es basa en la igualtat burgesa davant la llei, el reconeixement de la lliure competència i que en els països europeus pren la forma de les monarquies constitucionals. En aquestes monarquies constitucionals sols voten els qui posseeixen un determinat capital, és a dir sols els burgesos; aquests votants burgesos trien els diputats, i aquests diputats burgesos, en fer ús del dret de rebutjar l'aprovació d'impostos, trien un govern burgès.

En tercer lloc a tot arreu el proletariat es desenvolupa amb el mateix ritme que es desenvolupa la burgesia. En la mateixa proporció que la burgesia s'enriqueix, en la mateixa proporció el proletariat augmenta. Ja que com els proletaris sols poden ésser contractats pel capital i com el capital sols pot créixer mitjançant la contractació de treball, així el creixement dels proletaris té lloc justament al mateix ritme que el creixement del capital. Simultàniament aquest procés aplega burgesos i proletaris a les grans ciutats, on la indústria pot funcionar amb un major rendiment, i així en llençar grans masses en un punt els proletaris prenen consciència de la llur força. A més, com més es desenvolupa això, s'inventen més màquines noves, més es destrueix el treball manual, més pressiona la gran indústria en els salaris que, com hem vist, s'aprimen fins al mínim i fan la condició dels proletaris més i més feixuga. Així la creixent insatisfacció unida amb el creixent poder dels proletaris prepara una revolució de la societat pel proletariat.

12. Qüestió: Quines foren les darreres conseqüències de la revolució industrial?

Resposta: La gran indústria creà en la màquina de vapor i les altres màquines, el mitjàns d'una producció industrial en expansió accelerada i d'una reducció de les despeses. Amb aquesta gran indústria accelerada la lliure competència en la producció assumí el caràcter més extrem; un gran nombre de capitalistes entraren en la indústria, i en poc temps es produïa més del que era necessari. La conseqüència fou que les mercaderies fabricades no es podien vendre i s'entrà en una anomenada crisi comercial. Les fàbriques hagueren de tancar, els fabricants declararen la bancarrota, i els treballadors es quedaren sense pa. La més gran misèria s'escampava a tot arreu. Després d'un temps els productes superflus foren venuts, les fàbriques començaren a treballar de nou, els salaris pujaren, i gradualment l'economia anava millor que mai. Però no passà gaire que de nou es produïen massa mercaderies, i s'entrà a una nova crisi, que seguia el mateix camí que l'anterior. Així des del començament d'aquest segle la condició de la indústria ha fluctuat constantment entre èpoques de prosperitat i èpoques de crisi, i cada cinc o set anys s'ha produït una nova crisi, que ha tingut l'efecte més gran contra els treballadors, i sempre s'ha acompanyat d'unes tensions revolucionàries generals i del més gran perill per tot l'ordre vigent de coses.

13. Qüestió: Quina conclusió s'extreu d'aquestes periòdiques crisis comercials?

Resposta: Primer: Que la gran indústria, tot i crear en la seua primera època de desenvolupament la lliure competència, ha superat ara la lliure competència; que la competència i per damunt de tot l'organització individual de la producció industrial ha esdevingut una cadena de la qual s'ha de lliurar i es lliurarà; que la gran indústria, en la mesura que mantiga el seu actual ritme, sols pot durar a costa d'un caos general cada set anys que cada vegada amenaça tota la civilització, i que du a la misèria no sols els proletaris,

sinó que també una gran part dels burgesos s'arruïnen; que per tant la gran indústria ha d'abandonar per si sola, cosa que és una impossibilitat absoluta; o que es fa inevitable una nova organització de la societat on no la concurrència entre fabricants, sinó tota la societat d'acord amb un pla i una direcció d'acord amb les necessitat de tots dirigeixca la producció industrial.

Segon: Que la gran indústria i per tant l'expansió sense límits de la producció que la fa possible, condueixen a l'àmbit de la factibilitat un ordre de la societat en la que es produeix prou com perquè qualsevol membre de la societat es trobe en posició d'exercir i desenvolupar tots els poder i facultats en completa llibertat. Així resultarà que els mateixos trets de la gran indústria que en la nostra organització social actual produeixen misèries i crisis són les que en una organització diferent de la societat aboliran aquesta misèria i aquestes despressions catastròfiques. Així veiem amb la major claredat:

1. que tots aquests mals cal atribuir-los únicament a un ordre social que ja no es correspon a les exigències de la situació real i
2. que amb els mitjans actuals, i per tant amb un nou ordre social es possible eliminar tots aquests mals.

14. Qüestió: A què s'haurà d'assemblar aquest nou ordre social?

Resposta: Per damunt de tot haurà de prendre el control de la indústria i de totes les branques de la producció de mans dels individus en mútua competència i en el seu lloc establir un sistema on la societat controle totes aquestes branques de la producció, és a dir d'acord amb els interessos comuns, mitjançant un pla comú i amb la participació de tots els membres de la societat. En altres paraules haurà d'abolir la competència i substituir-la per l'associació. A més com que el control de la indústria per individus implica necessària la propietat privada i com que resulta que la competència és simplement la forma amb la qual s'expressa el control de la indústria pels propietaris privats, la propietat privada no es pot separar del control individual de la indústria i de la competència. La propietat privada per tant ha d'ésser abolida i el seu lloc l'ha d'ocupar la utilització comuna de tots els instruments de la producció i la distribució de tots els productes de comú acord o en una paraula amb la propietat comuna dels béns. L'abolició de la propietat privada és de fet i sens dubte la forma més ràpida i crucial per caracteritzar el canvi en l'ordre social que s'ha fet necessari pel desenvolupament de la indústria i per aquesta mateixa raó els comunistes el presenten com la principal reivindicació.

15. Qüestió: Per tant l'abolició de la propietat privada no era possible abans?

Resposta: No. Cada canvia en l'ordre social, cada alteració en les relacions de propietat és la conseqüència necessària de la creació de noves forces productives, que ja no tenen lloc en les antigues relacions de propietat. Això val també per la propietat privada. La mateixa propietat privada no ha existit sempre, i quan, cap al final de l'Edat Mitjana sorgí en la manufactura un nou sistema de producció, que es no es podia realitzar sota les relacions feudals i gremials de propietat aleshores existents, aquesta, que havia sorgit de les antigues relacions de propietat creà una nova forma de propietat, la propietat privada. Per la manufactura i pel primer estadi de desenvolupament de la gran indústria la propietat privada era l'única forma de propietat possible, l'ordre social basat en la propietat privada era l'únic ordre social possible. Com que no era possible produir per tothom, i que restàs un excedent per fer créixer el capital social i augmentar la producció, com que no era possible, sempre hi havia d'haver una classe dirigent que controlàs l'ús de les forces productives de la societat i una classe pobre i oprimida. En què consisteixen aquestes classes depèn del grau de desenvolupament assolit per la producció. L'Edat Mitjana agrària ens dóna el baró i el serf, la ciutat de l'Edat Mitjana tardana ens mostra el mestre de taller i el jornaler, el segle XVII té els seus obrers manufacturadors, el segle XIX té els grans fabricants i els proletaris.

És clar que, fins ara, les forces productives mai no s'han desenvolupat fins al punt on es pot produir prou per tothom, i que la propietat privada d'aquestes forces productives ha esdevingut una cadena i una barrera. Ara, però, el desenvolupament de la gran indústria ha

expandit el capital i les forces productives a un tamany sense precedents i hi ha els mitjans a l'abast per multiplicar aquestes forces productives sense límit en el futur proper; a més aquestes forces productives s'han concentrat a mans d'un grapat de burgesos, mentre la gran massa del poble cau més i més en el proletariat, amb una situació que es fa més feixuga i intolerable en relació a l'enriquiment dels burgesos; i en tercer lloc aquestes forces productives tan profundament i fàcilment ampliades han supertat la propietat privada i la burgesia que amenacen en qualsevol moment de desencadenar les més violentes perturbacions en l'ordre social, ara sota aquestes doncidions l'abolició de la propietat privada no sols és possible sinó que és prioritària.

16. Qüestió: Serà possible una abolició cordial de la propietat privada?

Resposta: Seria desitjable que això pogués passar, i els comunistes certament serien els darrers a oposar-s'hi. Els comunistes saben prou bé que totes les conspiracions no sols són inútils, sinó també perjudicials. Saben prou bé que les revolucions no es fan a voluntat i arbitràriament, sinó que sempre i a tot arreu han sigut la conseqüència necessària de condicions que eren completament independents de la voluntat i de la direcció dels partits individuals i de la classe sencera.

Però també veuen que el desenvolupament del proletariat en gairebé tots els països civilitzats ha sigut violentament reprimit i que d'aquesta forma els enemics del comunisme han treballat per la revolució amb totes les forces. Si el proletariat oprimat és dut finalment a la revolució, els comunistes defensaran els interessos dels proletaris amb fets com ara els defensen amb paraules.

17. Qüestió: Serà possible l'abolició de la propietat privada d'un sol cop?

Resposta: No, així com les forces productives actuals no poden ésser multiplicades d'un cop per arribar al tamany necessari per crear una societat comunal. Amb tota probabilitat la revolució dels proletaris transformarà gradualment la societat actual i serà capaç d'abolir la propietat privada sols quan s'arribe a la quantitat suficient de mitjans de producció.

18. Qüestió: Quin serà el desenvolupament d'aquesta revolució?

Resposta: Primer que tot establirà una constitució democràtica i mitjançant aquesta el domini polític directe o indirecte del proletariat. Directe a Anglaterra, on els proletaris ja són la majoria del poble. Indirecte a França i Alemanya, on la majoria del poble consisteix no sols de proletaris, sinó també de petits camperols i burgesos, que es troben en procés de caure en el proletariat i que són més i més dependents en els llurs interessos polítics del proletariat i que per tant s'han d'adaptar a les reivindicacions del proletariat. Potser això costarà una segona lluita, però el resultat sols pot ésser la victòria del proletariat.

La democràcia seria del tot inútil pel proletariat si no fos immediatament emprada per aplicar mesures dirigides contra la propietat privada i per assegurar l'existència dels proletaris. Les principals d'aquestes mesures, que són el resultat necessari de les relacions existents, són les següents:

1. Limitació de la propietat privada mitjançant impostos progressius, un alt impost d'herència, abolició de l'herència per línies colaterals (germans, nebots, etc.), préstecs forçats, etc.
2. Expropiació gradual dels terratinents, fabricants, propietaris del ferrocarril i armadors, en part mitjançant la competència de la indústria estatal, i en part directament mitjançant la compensació en forma d'obligacions.
3. Confiscació de les possessions de tots els emigrants i rebels contra la majoria del poble.
4. Organització de treball o de contractació de proletaris en les terres nacionals, fàbriques i tallers, amb l'abolició de la competència entre treballadors i sota uns fabricants, en la mesura que encara n'hi haja, obligats a pagar-los salaris tan alts com els pagats per l'estat.
5. Obligació igual de tots els membres de la societat de treballar fins que s'arribe a l'abolició de

la propietat privada. Formació d'exèrcits industrials, especialment per l'agricultura.

6. Centralització del sistema de crèdit i de la moneda en mans de l'estat mitjançant un banc nacional amb capital estatal, i la supressió de tots els bancs privats i banquers.

7. Augment del nombre de fàbriques nacionals, tallers, ferrocarrils i naus, cultiu de noves terres i millora de les terres ja cultivades, en proporció al creixement del capital i del treball disponible per la nació.

8. Educació de totes les criatures, des del moment que puguen deixar la cura de la mare, en establiments nacionals de despesa nacional. Unió de l'educació i la producció.

9. Construcció de grans palaus a les terres nacionals com a habitatges comunitaris per agrupacions de ciutadans implicats tant en la indústria com en l'agricultura i unió en la llur forma de vida dels avantatges de les condicions urbanes i rurals, mentre s'evita la parcialitat i els inconvenients de cadascuna d'elles.

10. Destrucció de tots els edificis insalubres i precaris dels districtes urbans.

11. Igualtat de drets d'herència de les criatures nascudes dins i fora del matrimoni.

12. Concentració de tots els mitjans de transport a mans de la nació.

És impossible, és clar, de dur a terme totes aquestes mesures tot d'una. Però cadascuna comportarà el desvetllament d'altres. Un cop s'haja llançat el primer atac radical contra la propietat privada, el proletariat es veurà forçat a anar més enllà, a concentrar progressivament tot el capital, tota l'agricultura, tot el transport, tot el comerç a mans de l'estat. Totes aquestes mesures s'han elaborat vers aquest fi; i esdevindran pràctiques i factibles i capaces de produir les llurs conseqüències centralitzadores precisament en la mesura que el proletariat, mitjançant el seu treball, multiplique les forces productives del país. Finalment, quan tot el capital, tota la producció i tot el bescanvi s'agrupen a mans de la nació, la propietat privada desapareixerà per si mateixa, la moneda esdevindrà superflua i la producció serà tan gran i els homes hauran canviat tant que la societat serà capaç de lliurar-se de qualsevol dels antics costums econòmics que encara hi resten.

19. Qüestió: Serà possible que aquesta revolució tinga lloc en un sol país?

Resposta: No. La gran indústria en crear el mercat mundial ha aplegat tots els pobles de la terra, i especialment els civilitzats, en una relació tan estreta que cap no és independent de ço que passe als altres. A més ha apropiat el desenvolupament social de tots els països civilitzats a un punt on a tots aquests països la burgesia i el proletariat són les classes decisives de la societat, i la lluita entre elles és la gran lluita dels nostres dies. La revolució comunista per tant no serà merament un fenomen nacional sinó que la revolució ha de tindre lloc simultàniament en tots els països civilitzats, és a dir, si més no, a Anglaterra, Amèrica, França i Alemanya. Es desenvoluparà a cadascú d'aquests països d'una forma més ràpida o més lenta, d'acord a si tal o tal país té una indústria més desenvolupada, una riquesa més gran, unes forces productives més extenses. Així a Alemanya serà més lenta i trobarà més obstacles, a Anglaterra serà més ràpida i amb menys dificultats. Tindrà un poderós impacte en tots els altres països del món i alterarà radicalment el curs del desenvolupament que hagen fet fins aleshores i l'accelerà enormement. És una revolució universal i en conseqüència tindrà un abast universal.

20. Qüestió: Quines seran les conseqüències de la desaparició final de la propietat privada?

Resposta: La societat prendrà totes les forces productives i mitjans comercials, així com el bescanvi i la distribució dels productes de mans dels capitalistes privats i les gestionarà d'acord amb un pla basat en la disponibilitat de recursos i en les necessitat de tota la societat, de forma que principalment les conseqüències negatives que ara s'associen al comportament de la gran indústria siguin abolides. Les crisis desapareixeran; la producció ampliada, que per l'actual ordre de la societat és una sobreproducció i per tant una de les principals causes de la misèria, serà aleshores insuficient i caldrà ampliar-la encara molt més. Per comptes de generar

misèria, la sobreproducció anirà més enllà de les necessitats elements de la societat per tal d'assegurar les necessitats de tothom, i crearà noves necessitats i, alhora, les formes de satisfer-les.

Esdevindrà la condició i l'estímul d'un nou progrés, que ja no llençarà tot l'ordre social a la confusió, a diferència de ço que el progrés ha fet sempre en el passat. La gran indústria, alliberada de la pressió de la propietat privada, entrarà en un desenvolupament, que ço que ara veiem semblarà tan petit com la manufactura en relació amb la gran indústria dels nostres dies. Aquest desenvolupament de la indústria donarà a la societat una quantitat de productes suficients per satisfer les necessitats de tothom. El mateix passarà amb l'agricultura, que també pateix la pressió de la propietat privada i que la parcel·lació manté endarrerida, on s'aplicaran les millores i els procediments científics ja existents, amb el consegüent salt cap endavant que assegurarà a la societat les quantitats de productes que necessita.

D'aquesta forma el producte social serà prou per gran per satisfer les necessitats de tots els seus membres. La divisió de la societat en diferents classes hostils les unes amb les altres esdevindrà superflua. De fet no sols serà superflua, sinó intolerable en el nou ordre social. L'existència de classes s'origina en la divisió del treball, i la divisió del treball en la forma que s'ha donat fins ara desapareixerà completament. Per dur la producció industrial i agrícola al nivell que hem descrit, no n'hi ha prou amb els processos mecànics i químics; les capacitats dels homes que empren aquests processos han de patir un desenvolupament igual de gran. Igual que els camperols i els treballadors manufacturadors del segle passat canviaren tota la llur forma de vida i es feren homes completament diferents, davant l'impacte de la gran indústria, el control comunitari de la producció per tota la societat i el consegüent nou desenvolupament de la producció requerirà una mena completament diferent de material humà. El control comunitari de la producció farà per tant que els homes, com en l'actualitat, ja no se subordinen a una única branca de la producció, hi queden lligats i explotats, ja no coneixeran sols una única branca, o una única branca d'una branca de la producció total.

Fins i tot la indústria actual troba aquesta mena de gent com més va menys útil. El control i la planificació per tota la societat de la indústria necessita d'homes complets, amb unes facultats desenvolupades de forma equilibrada, i capaços de veure el sistema de producció com un tot. De fet la maquinària ja ha minat la divisió del treball que fa d'un un camperol, d'un altre un sabater, d'un tercer un obrer fabril, d'un quart un especulador de la borsa, i que desapareixerà completament. L'educació permetrà el joves de familiaritzar-se amb tot el sistema de producció, i d'arribar a la posició de poden canviar de branca de la producció d'acord amb les necessitats de la societat o de llurs pròpies inclinacions. Els alliberarà per tant del caràcter parcial que l'actual divisió del treball imposa a cadascú. D'aquesta forma l'organització comunista de la societat farà possible als seus membres de desenvolupar de forma racional totes les facultats en ple ús. Però quan això passe desapareixeran necessàriament les classes. Així l'organització comunista de la societat és incompatible amb l'existència de classes d'una banda, i de l'altra la pròpia construcció d'aquesta societat posa els mitjans per l'abolició de les diferències de classe.

Com a resultat d'això, la diferència entre la ciutat i el camp està destinada a desaparèixer. La gestió de l'agricultura i de la indústria per la mateixa gent per comptes de per dues classes diferents, és per raons completament materials una condició necessària de l'associació comunista. La dispersió de la població agrícola pel camp, juntament amb l'atapaïment de la indústria en les grans ciutats, és una condició que es correspon a un estadi subdesenvolupat de totes dues agricultura i indústria, i que es pot considerar com un obstacle pel desenvolupament posterior.

L'associació general de tots els membres de la societat per la gestió i planificació de l'explotació de les forces productives, l'expansió de la producció fins el grau de satisfer les necessitats de tothom, l'abolició de la situació on les necessitats d'un són satisfetes a costa de la dels altres, l'eliminació completa de les classes i dels llurs conflictes, el desenvolupament complet de les facultats de tots els membres de la societat mitjançant la desaparició de la

divisió del treball, mitjançant l'educació industrial, mitjançant la dedicació a diverses activitats, mitjançant la participació de tots en el gaudiment produït per tots, mitjançant la combinació de ciutat i camp, són les principals conseqüències de l'abolició de la propietat privada.

21. Qüestió: Quina sera la influència de l'ordre social comunista sobre la família?

Resposta: Transformarà les relacions entre els dos gèneres en un afer merament privat, que pertany sols a les persones implicades i en la qual la societat no té oportunitat d'intervindre. Ho pot fer com que ha eliminat la propietat privada i educa socialment les criatures, ha eliminat les dues bases del matrimoni tradicional, la dependència basada en la propietat privada de les dones pels homes i de les criatures pels pares. Vet ací la resposta a les crides dels falsos moralistes contra la comunitat de dones. La comunitat de dones és una condició que pertany completament a la societat burgesa i que avui troba la seua expressió completa en la prostitució. La prostitució és basa, però, en la propietat privada i caurà amb ella. Així l'organització comunista, per compte d'introduir la comunitat de dones, de fet l'aboleix.

22. Qüestió: Quina serà l'actitud de l'organització comunista davant les nacionalitats existents?

Resposta: Les nacionalitats dels pobles que s'associen d'acord amb el principi de comunitat es veuran obligats a barrejar-se com a resultat d'aquesta associació i per tant a dissoldre's-hi, de la mateixa forma que les diferències entre els diversos estaments i classes hauran de desaparèixer mitjançant l'abolició de la llur base, la propietat privada.

23. Qüestió: Quina serà l'actitud davant les religions?

Resposta: Totes les religions fins l'actualitat han sigut l'expressió dels estadis històrics de desenvolupament de pobles individuals o de grups de pobles. Però el comunisme és l'estadi del desenvolupament històric que fa supèrflues totes les religions existents i en comporta la desaparició.

24. Qüestió: Què diferencia els comunistes dels socialistes?

Resposta: Els anomenats socialistes poden dividir-se en tres classes. La primera classe consisteix en els addictes a la societat feudal i patriarcal, que la gran indústria, el mercat mundial i el llur producte, la societat burgesa, ja han destruït i destrueixen diàriament. Aquesta classe conclou a partir dels mals de la societat actual, que la societat feudal i patriarcal hauria d'ésser restaurada per tal d'alliberar-se d'aquests mals. Totes les llurs propostes a un grau més o menys gran van cap aquest fi. Aquesta classe de socialistes reaccionaris, tot i l'aparença de camaraderia i el vessament de llàgrimes per la misèria del proletariat, rep l'oposició enèrgica dels comunistes per

1. lluita per quelcom ja merament impossible;

2. cerca d'establir el domini de l'aristocràcia, dels mestre gremials i dels manufacturadors i la corrua de monarques absoluts o feudals, oficials, soldats i sacerdots, una societat que era, certament, lliure de tots els mals de la societat actual, però que comportava com a mínim una mateixa quantitat de mals i que ni tan sols oferia als treballadors oprimits la possibilitat d'alliberar-se mitjançant l'organització comunista;

3. tan bon punt el proletariat esdevé revolucionari i comunista, mostren el llur veritable color en fer immediatament causa comuna amb el burgès contra el proletari.

La segona classe consisteix en els addictes de l'actual societat, que temen pel seu futur degut als mals que necessàriament origina aquesta societat. Lluiten per tant per mantindre la societat actual en alliberar-la dels mals que li són inherents. Per fer-ho alguns proposen mesures de benestar, mentre d'altres presenten grandiosos sistemes de reforma que, amb la pretensió de reorganitzar la societat, de fet proven de preservar els fonaments de la societat actual i per tant la vida de la societat actual. Aquests socialistes burgesos han d'ésser combatuts pels comunistes perquè treballen pels enemics dels comunistes i protegeixen la societat que els comunistes volen enderrocar.

La tercera classe finalment consisteix en els socialistes democràtics, que són favorables a les mateixes mesures que defensen els comunistes en la qüestió anterior, no com a part de la transició cap al comunisme, sinó com a mesures que creuen suficients per abolir la misèria i els mals de la societat actual. Aquests socialistes democràtics són o bé proletaris, que no tenen prou clares les condicions per l'alliberament de la llur classe, o són representants de la petita burgesia, una classe, que abans de la conquesta de la democràcia i de les mesures socialistes a les que hi donà lloc, tenia molts interessos comuns amb la proletària. Els comunistes per tant en moments d'acció han d'arribar a una entesa amb aquests socialistes democràtics i en general han de seguir una política comuna amb ell mentre siga possible, sempre que aquests socialistes no entren al servei de la burgesia dirigent i ataquen els comunistes. Aquesta forma de cooperació no exclou la discussió de les diferències, és clar.

25. Qüestió: Quina és l'actitud dels comunistes davant els partits polítics dels nostres dies?

Resposta: Aquesta actitud és diferent en els diferents països. - A Anglaterra, França i Bèlgica, on la burgesia domina, els comunistes encara tenen un interès comú amb els diversos partits democràtics, que creix més com més els apropen les mesures socialistes que propugnen als objectius dels comunistes, és a dir, com més clarament i determinada sostenen els interessos del proletariat i més depenen del proletariat com a suport. A Anglaterra per exemple els cartistes de pertinença obrera són infinitament més a prop dels comunistes que els petits-burgesos democràtics o els anomenats radicals.

A Amèrica, on ja s'ha establert una constitució democràtica, els comunistes fan causa comuna amb el partit que gire aquesta constitució contra la burgesia i l'empere segons l'interès del proletariat, és a dir els nacional-reformistes agraris.

A Suïssa tot i que els radicals són un partit molt barrejat, són l'únic grup amb el qual els comunistes poden cooperar i, entre aquests radicals els més avançats són els valdesos i ginebrins.

A Alemanya finalment la lluita decisiva entre la burgesia i la monarquia absoluta és la prioritària. Com que els comunistes no poden entrar en la lluita entre la burgesia i ells fins que la burgesia no hi domine, és en interès dels comunistes ajudar la burgesia a assolir el domini per tal de poder enderrocar-la més aviat. Els comunistes han de donar suport per tant contra els governs al partit liberal burgès bo i que cal evitar els autoenganys de la burgesia i no caure en les promeses que els burgesos presenten al proletariat com a conseqüència de la victòria. Les úniques avantatges que d'una victòria burgesa pot obtenir el proletariat consisteixen: 1. en diverses concessions, que els comunistes poden capgirar per facilitar la unificació del proletariat en una classe sòlida, combativa i organitzada, i 2. en la certesa que el mateix dia que caiguen els governs, la lluita entre els burgesos i els proletaris començarà. Des d'aquell dia el partit polític dels comunistes actuarà com a la resta dels països, on la burgesia ja hi domina.